

**«ΠΟΙΚΙΛΙΑΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΠΕΛΑΓΙΤΙΚΟΥ
ΑΜΠΕΛΩΝΑ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΜΙΑΣ ΝΕΑΣ ΑΜΠΕΛΟΟΙΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ»**

***ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Βασιλείος Μίχος
Γεωπόνος Αμπελουργίας
Πρώην Διευθυντή Ινστιτούτου Αμπέλου Αθηνών***

Στα νησιά του Αιγαίου Πελάγους η αμπελοκαλλιέργεια και η παραγωγή οίνων ποιότητας και μάλιστα με ονομασία προέλευσης, ξεκινάει από την αρχαιότητα. Από το βορά, η παραλιακή Θράκη από την εποχή του Τρωϊκού πολέμου ήταν αμπελόεσσα και παρήγε τον περίφημο Ισμαρικό Οίνο, έναν μαύρο πολύ γλυκό οίνο με αρωματικό χαρακτήρα που τροφοδοτούσε το στρατόπεδο των Αχαιών κάτω από τα τείχη της Τροίας. Άλλοι σημαντικοί οίνοι ήταν ο Θάσιος και ο Λέσβιος που μαζί με τον Μαρώνειο ο οποίος ήταν η εξέλιξη του Ισμαρικού οίνου, αποτελούσαν τους πιο ακριβοπληρωμένους οίνους κατά τον 4^ο π.Χ. αιώνα. Ακόμη ο Λήμιος, ο Χίος αλλά και ο Πράμνιος οίνος της Ικαρίας ήταν επίσης πολύ γνωστοί εμπορικοί οίνοι της αρχαιότητας.

Στην παραγωγή των οίνων αυτών αλλά και πολλών άλλων, συμμετείχαν αρχαιοελληνικές ποικιλίες αμπέλου μεταξύ των οποίων αναφέρονται η Σαμία, η Λημνία, η Βιβλία, η Οινόπη, η Πελλαία, η Πραμνία από την οποία παρήγετο ο Πράμνιος οίνος και άλλες πολλές. Οι ποικιλίες αυτές με τη δράση της φυσικής και τεχνητής επιλογής δια μέσου των αιώνων εξελίσσονται ώστε να καλύπτουν κάθε φορά τις μεταβαλλόμενες απαιτήσεις της αγοράς σε οινικά προϊόντα. Έτσι πολλές από τις σημερινές αιγαιοπελαγίτικες ποικιλίες αμπέλου περιέχουν στο γενότυπό τους ένα σημαντικό ποσοστό γονιδίων των αρχαιοελληνικών ποικιλιών με χαρακτηριστικό παράδειγμα την ποικιλία της Λήμνου, τη Λημνία άμπελο που εξελίχθηκε στη σημερινή ποικιλία Λημνιό που καλλιεργείται στη νήσο Λήμνο.

Η σημερινή αμπελοοινική κατάσταση των νησιών του Αιγαίου Πελάγους αποτελεί την παραδοσιακή συνέχεια μιας αμπελουργίας που οι ρίζες της ανάγονται στην αρχαιότητα, η οποία όμως εξελίχθηκε διαχρονικά και έπαιξε σημαντικό ρόλο τόσο στην οικονομική όσο και στην πολιτιστική ζωή του αιγαιοπελαγίτικου χώρου.

Ας δούμε τώρα ποιά είναι η σημερινή κατάσταση της αμπελοοινικής παραγωγής των νησιών του Αιγαίου, ποιά είναι τα σημαντικότερα προβλήματα και ποιές οι επεμβάσεις που πρέπει να γίνουν για την ανάπτυξή της έτσι ώστε να εξασφαλίζει ένα ικανοποιητικό εισόδημα στους αμπελουργούς πράγμα που θα διασφαλίσει την μελλοντική βιωσιμότητά της.

**ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΜΠΕΛΟΟΙΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ
ΝΗΣΙΩΝ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ**

Η υφισταμένη κατάσταση της αμπελοοινικής παραγωγής των νησιών του Αιγαίου κατά το έτος 1994 παρουσιάζεται στον πίνακα Ι που ακολουθεί.

Π ί ν α κ α ς Ι
Αμπελοοινική κατάσταση νησιών του Αιγαίου

Νομός	Εκτάσεις στρ. για		Σύνολο εκτάσεων	Παραγωγή οίνων τόννοι	Απόδ/στρ. χιλ-μα
	ΟΠΕ-ΟΠΑΠ	Επιτραπέζιους			
Λέσβου	7.190	3.080	10.250	3.750	366
Χίου	-	1.100	1.100	480	436
Σάμου	14.305	175	14.480	4.666	327
Βορείου Αιγαίου	21.495	4.335	25.830	8.896	-
Κυκλάδων	18.000	31.450	49.450	3.600	73
Δωδεκανήσου	12.015	2.285	14.300	4.100	286
Νοτίου Αιγαίου	30.015	33.735	63.750	7.700	-
Σύνολο Νησιών Αιγαίου	51.510	38.070	89.580	16.596	-

Πηγή : Υπουργείο Γεωργίας

Στον πίνακα Ι μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι η εμπορική αμπελοοινική παραγωγή αφορά κυρίως τους οίνους με γεωγραφική ένδειξη και συγκεκριμένα τους οίνους ΟΠΕ και ΟΠΑΠ.

Στη νήσο **Λήμνο** του Νομού Λέσβου παράγονται ο οίνος Ο.Π.Α.Π. «Λήμνος» Ερυθρός ξηρός από την ποικιλία Λημινό, ο οίνος Ο.Π.Ε. «Μοσχάτος Λήμνου» από την ποικιλία Μοσχάτο Αλεξανδρείας και ο οίνος Ο.Π.Α.Π. «Μοσχάτος Λήμνου» από την ίδια ποικιλία, στη **Σάμο** ο οίνος Ο.Π.Ε. «Μοσχάτος Σάμου» από την ποικιλία Μοσχάτο Ασπρο, στο Νομό Κυκλάδων στη νήσο **Πάρο** ο οίνος Ο.Π.Α.Π. «Πάρος» Λευκός ξηρός από την ποικιλία Μονεμβασιά και «Πάρος» Ερυθρός ξηρός από τις ποικιλίες Μονεμβασιά και Μανδηλαριά και στη νήσο **Σαντορίνη** ο οίνος Ο.Π.Α.Π. «Σαντορίνη» από τις ποικιλίες Ασύρτικο, Αθήρι και Αϊδάνι Ασπρο. Τέλος στη νήσο **Ρόδο** του Νομού Δωδεκανήσου παράγονται ο οίνος Ο.Π.Α.Π. «Ρόδος» Λευκός ξηρός από την ποικιλία Αθήρι, «Ρόδος» Ερυθρός ξηρός από την ποικιλία Μανδηλαριά και ο οίνος Ο.Π.Ε. «Μοσχάτος Ρόδου» από τις ποικιλίες Μοσχάτο Ασπρο και Μοσχάτο Τράνι.

Από την παραγωγή των επιτραπέζιων οίνων μόνο ένα μικρό ποσοστό αφορά την παραγωγή νομοθετημένων τοπικών οίνων όπως οι μικροί τοπικοί οίνοι Θαψανών στην Πάρο, Δωδεκανησιακός στη Ρόδο, Συριακός στη Σύρο και ο Διαμερισματικός Αιγαιοπελαγίτικος οίνος.

Στον πίνακα μπορούμε επίσης να παρατηρήσουμε ότι η στρεμματική απόδοση των αμπελώνων είναι πολύ μικρή και οφείλεται κυρίως στη μεγάλη ηλικία των αμπελώνων, στα προβλήματα φυτοϋγείας που παρουσιάζουν και σε πολλές άλλες αιτίες. Οι τύποι και οι ποσότητες των παραγομένων οίνων παρουσιάζονται στον πίνακα II.

Π ί ν α κ α ς Ι Ι
Τύποι και παραγωγή οίνων των νησιών του Αιγαίου σε τόννους

Νομός	Οίνοι Ξηροί			Οίνοι Γλυκείς			Γενικό Σύνολο
	Λευκοί	Ερυθροί	Σύνολο	Λευκοί	Ερυθροί	Συνολο	
Λέσβου	1.250	400	1.650	1.560	540	2.100	3.750
Σάμου	291	47	338	4.328	-	4.328	4.666
Χίου	-	-	-	-	480	480	480
Κυκλάδων	1.500	1.400	2.900	400	300	700	3.600
Δωδεκανήσου	2.500	1.100	3.600	200	300	500	4.100
Σύνολο	5.541	2.947	8.488	6.488	1.620	8.108	16.596

Πηγή : Υπουργείο Γεωργίας

Από τον παραπάνω πίνακα μπορούμε να δούμε ότι οι ξηροί και οι γλυκείς οίνοι παράγονται περίπου στις ίδιες ποσότητες και ότι οι ερυθροί ξηροί οίνοι καλύπτουν το 35% της παραγωγής των ξηρών και οι ερυθροί γλυκείς 20% της παραγωγής των γλυκών οίνων.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΜΠΕΛΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΤΩΝ ΝΗΣΙΩΝ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Η αμπελοκαλλιέργεια στα νησιά του Αιγαίου αντιμετωπίζει πολλά προβλήματα μεταξύ των οποίων τα σημαντικότερα είναι τα εξής:

1. Ο μικρός και πολυτεμαχισμένος αμπελουργικός κλήρος. Το 80% των αμπελουργικών εκμεταλλεύσεων καταλαμβάνει μια έκταση μέχρι 5 στρέμματα που ως επί το πλείστον αποτελείται από 2-3 αμπελοτεμάχια και το 10% από 5-10 στρ.

Συνέπειες αυτής της διάρθρωσης είναι:

- Το μεγάλο κόστος παραγωγής που ελαχιστοποιεί τα περιθώρια κέρδους στους αμπελουργούς καθώς δεν είναι δυνατή εισαγωγή βελτιωμένης τεχνικής στην καλλιέργεια.
- Τα απολαμβανόμενα εισοδήματα των αγροτών από την αμπελουργία είναι χαμηλά έτσι ώστε στις περισσότερες περιπτώσεις ο αμπελουργικός τομέας περιθωριοποιείται στη διάρθρωση της αγροτικής εκμετάλλευσης των παραγωγών αλλά και της οικονομικής τους δραστηριότητας που καλύπτεται και από άλλους εξωγεωργικούς τομείς όπως είναι ο τουριστικός κ.α.
- Τα χαμηλά εισοδήματα από την αμπελουργία αλλά και γενικότερα από τη γεωργική παραγωγή διώχνουν τους νέους ανθρώπους από τον πρωτογενή τομέα της παραγωγής, πράγμα που δυσκολεύει τις βελτιωτικές επεμβάσεις στον αμπελουργικό τομέα.

2. Η γήρανση του νησιώτικου αμπελώνα με αποτέλεσμα τις πολύ χαμηλές αποδόσεις κατά συνέπεια τα απολαμβανόμενα εισοδήματα να είναι πολύ χαμηλά.

3. Η προσβολή των μεγάλης ηλικίας αμπελώνων από πολλές ασθένειες όπως διάφορες ιώσεις, εουτύπα, ίσκα και άλλες, οι οποίες εκτός από τη μείωση της παραγωγής υποβαθμίζουν και την ποιότητα της σταφυλικής παραγωγής.

4. Οι αμπελώνες δεν είναι εγκατεστημένοι πάντα στο κατάλληλο εδαφικό περιβάλλον ούτε δέχονται τις σωστές αμπελοκομικές τεχνικές έτσι ώστε να μην επιτυγχάνεται πάντα η άριστη ποιότητα της σταφυλικής παραγωγής.

ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΑΜΠΕΛΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΤΩΝ ΝΗΣΙΩΝ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Για να αντιμετωπισθούν τα συσσωρευμένα προβλήματα της αμπελοκαλλιέργειας στα νησιά του Αιγαίου και να αυξηθεί το εισόδημα των αμπελουργών θα πρέπει να ληφθούν άμεσα ουσιαστικά μέτρα στήριξης της καλλιέργειας. Η στήριξη και ανάπτυξη της αμπελοκαλλιέργειας στα νησιά του Αιγαίου καλύπτει επίσης και τον εθνικό στόχο που είναι η βελτίωση της οικονομικής ζωής των κατοίκων των νησιών για να συνεχίζουν να ζουν και να αναπτύσσουν τις οικονομικές τους δραστηριότητες στο σημαντικό και ευαίσθητο αυτό εθνικό χώρο.

Η κατάσταση λοιπόν ενός ολοκληρωμένου προγράμματος αμπελοοινικής ανάπτυξης των νησιών του Αιγαίου που θα βασίζονται στις δυνατότητες των νησιών, στην αξιοποίηση των ιδιαιτεροτήτων τους που είναι από τη μια το άριστο οικολογικό τους περιβάλλον και από την άλλη το εκλεκτό αυτόχθονο ποικιλιακό τους δυναμικό, θα βελτιώσει τόσο την ποσότητα όσο και την ποιότητα των παραγομένων αμπελοοινικών προϊόντων αυξάνοντας έτσι την ανταγωνιστικότητά τους σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Το πρόγραμμα αυτό πρέπει να περιλαμβάνει δράσεις σε όλους τους τομείς, στον αμπελουργικό, τον οινολογικό, της εμπορίας και διαφήμισης των κρασιών.

Προγράμματα που ήδη εφαρμόζονται σε μερικά αιγιοπελαγίτικα νησιά τα οποία καλύπτουν μερικά θέματα όπως είναι η ολοκληρωμένη καταπολέμηση των ασθενειών και των εχθρών της αμπέλου, η κλωνική επιλογή των αυτόχθονων ποικιλιών της αμπέλου, θα πρέπει να ενταχθούν σαν δράσεις μέσα σε ένα συνολικό πρόγραμμα αμπελοοινικής ανάπτυξης.

Στον τομέα της αμπελοκαλλιέργειας η στήριξη και ανάπτυξη της πρέπει να βασίζεται:

- Στην αναμείλιωση των γηρασμένων αμπελώνων και την προώθηση μέσω αυτής της ποικιλιακής αναδιάρθρωσης όπου αυτή κρίνεται αναγκαία, αλλά και τη δημιουργία βιώσιμων αμπελουργικών εκμεταλλεύσεων.
- Στη βελτίωση των αμπελοκομικών τεχνικών η επίδραση των οποίων στην ποιότητα της σταφυλικής παραγωγής είναι σημαντική.
- Στην προώθηση της βιολογικής αμπελοκαλλιέργειας, δεδομένου ότι το οικολογικό περιβάλλον των νησιών του Αιγαίου είναι κατάλληλο για την εφαρμογή και επιτυχία ενός τέτοιου προγράμματος

Αναμπέλωση

Η εκτεταμένη και σωστή αναμπέλωση αποτελεί τη βάση για τον εκσυγχρονισμό της αμπελοοινικής παραγωγής των νησιών του Αιγαίου τόσο από ποσοτική όσο και από ποιοτική άποψη.

Ενα σωστό πρόγραμμα αναμπέλωσης περιλαμβάνει πολλές δράσεις και πρέπει να έχει την τεχνική υποστήριξη των ειδικών του αμπελοοινικού τομέα για να αποφευχθεί και το παραμικρό σφάλμα που πιθανώς θα έχει δυσμενή επίδραση στη ζωή του αμπελώνα, στη λειτουργικότητα της διαχείρισής του και τέλος στην ποιότητα των αμπελουργικών προϊόντων.

Πρέπει εδώ να σημειωθεί το υψηλό κόστος αναμπέλωσης το οποίο την καθιστά αδύνατη για τις οικονομικές δυνατότητες των αιγιοπελαγίτων αμπελουργών. Το κόστος της αναμπέλωσης ενός στρέμματος κυμαίνεται από 500-800.000 δρχ. και τα κονδύλια που το συνθέτουν ενδεικτικά αναφέρονται παρακάτω:

- Ανάλυση του εδάφους	10.000 δρχ.
- Νηματωδολογικοί έλεγχοι	20.000 «
- Διευθέτηση εδάφους	30.000 «
- Βασική λίπανση	40.000 «
- Βαθεία άροση	40.000 «
- Προετοιμασία εδάφους για φύτευση	15.000 «
- Σήμανση θέσεων φύτευσης – Υλικά σήμανσης	30.000 «
- Αγορά φυτωριακού υλικού	200.000 «
- Φύτευση	45.000 «
- Υποστύλωση	100.000 «
- Αρδευση 1 ^{ου} έτους	40.000 «
- Διάφορα	20.000 «

Σύνολο	650.000 δρχ.
--------	--------------

Οι όποιες αναμπελώσεις που έγιναν στο παρελθόν έγιναν με κοινοτικές ενισχύσεις, τα τελευταία όμως χρόνια δεν χορηγήθηκε καμιά κοινοτική ή εθνική οικονομική ενίσχυση για την προώθηση της αναμπέλωσης.

Μια σημαντική εξέλιξη που θα βοηθήσει την αναμπέλωση είναι η οικονομική ενίσχυση που θα χορηγείται από κοινοτικά κονδύλια για μια 5/ετία από το 2002-2006.

Ο κανονισμός 1493/99 της ΕΟΚ για την υλοποίηση των στόχων της νέας ΚΟΑ των αμπελοοινικών προϊόντων χρηματοδοτεί την αναδιάρθρωση των αμπελώνων με σκοπό την προώθηση στην καλλιέργεια ποικιλιών αμπέλου με υψηλό ποιοτικό δυναμικό με τελικό στόχο την ποιοτική αναβάθμιση των παραγόμενων οίνων και την ευκολότερη διάθεσή τους στην αγορά.

Ο ετήσιος ρυθμός αναμπέλωσης με κοινοτικές ενισχύσεις για όλη την Ελλάδα, η διαδικασία εφαρμογής και το ύψος των στρεμματικών ενισχύσεων καθορίζονται με ετήσιες υπουργικές αποφάσεις για δε το αμπελουργικό έτος 2001-2002 η έκταση που θα αναδιάρθρωθεί ανέρχεται σε 10.280 στρέμματα από τα οποία στα νησιά του Αιγαίου 1.362,8 στρ. Η αναδιάρθρωση θα καλύψει στο νομό Λέσβου 192,5 στρ., Σάμου 362,8 στρ., Κυκλάδων 472,5 στρ. και Δωδεκανήσου 299 στρ. Οι συνολικές εκτάσεις που θα αναμπελωθούν την 5/ετία 2002-2006 εκτιμάται ότι θα ανέλθουν περίπου σε 120.000 στρ. με κυμαινόμενο ρυθμό από έτος σε έτος.

Υλοποίηση του προγράμματος αναμπέλωσης

Για την υλοποίηση ενός προγράμματος αναμπέλωσης πρέπει να ακολουθηθεί η παρακάτω σειρά εργασιών:

- Νηματωδολογικός έλεγχος των εδαφοτεμαχίων για ανίχνευση τυχόν ύπαρξης των νηματωδών *Xiphinema Intex* και *Xiphinema Italiae* που μεταδίδουν τον ιό του Μολυσματικού Εκφυλισμού της αμπέλου από τα ασθενή στα υγιή πρέμνα
- Εδαφολογική ανάλυση του εδάφους των προς φύτευση αμπελοτεμαχίων από τα αποτελέσματα της οποίας θα καθοριστούν:
 - α. Το κατάλληλο υποκείμενο που θα χρησιμοποιηθεί
 - β. Οι εδαφοβελτιώσεις που πρέπει να γίνουν πριν από τη βαθειά άροση όπως η χλωρά λίπανση, η προσθήκη κοπριάς και ανόργανων θρεπτικών στοιχείων που τυχόν λείπουν από το έδαφος και άλλες.
- Εκτέλεση βαθειάς άροσης σε βάθος 60 εκατ με μονόυνο άροτρο ή καλλιεργητή όταν η σύσταση του εδάφους δεν επιτρέπει την αναστροφή του.
- Επιλογή των αποστάσεων φύτευσης που θα καθορίσει και τον αριθμό των πρέμνων ανά στρέμμα.
- Σήμανση των θέσεων φύτευσης και φύτευση των πρέμνων στην οριστική τους θέση.
- Παροχή των κατάλληλων καλλιεργητικών φροντίδων και άρδευσης των πρέμνων κατά το έτος φύτευσης για την όσο το δυνατόν ταχύτερη ανάπτυξή τους. Για τα επόμενα έτη και μέχρι την είσοδό τους στην καρποφορία θα καθορισθούν και θα εφαρμοσθούν οι κατάλληλες αμπελοκομικές τεχνικές με στόχο πάντα την άριστη ποιότητα της σταφυλικής παραγωγής.

Οι τεχνικές που θα επιλεγούν αφορούν:

- Το σχήμα διαμόρφωσης και την υποστύλωση των πρέμων.
- Το ύψος του κορμού και του βλαστικού τείχους.
- Την καλλιέργεια του εδάφους και τη λιπαντική αγωγή που θα ακολουθηθεί αν πρόκειται για συμβατική ή βιολογική καλλιέργεια.
- Την εγκατάσταση συστήματος άρδευσης των αμπελώνων όπου αυτή είναι δυνατή και την εφαρμογή της ως εργαλείου ποιότητας και όχι αύξησης των αποδόσεων.
- Την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των ασθενειών και εχθρών της αμπέλου στην περίπτωση της συμβατικής αμπελοκαλλιέργειας.

Αφήσαμε στο τέλος την επιλογή της κατάλληλης ποικιλίας αμπέλου που θα χρησιμοποιηθεί για την ποικιλιακή αναδιάρθρωση των αμπελώνων που θα αναμπελωθούν, γιατί αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την παραγωγή αμπελοοινικών προϊόντων άριστης ποιότητας.

Ποικιλιακή αναδιάρθρωση του Αιγαιοπελαγίτικου αμπελώνα

Για τη δημιουργία των νέων αμπελώνων θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί το κατάλληλο πολλαπλασιαστικό υλικό των ποικιλιών εκείνων που θα επιλεγούν για φύτευση.

Το υλικό αυτό θα πρέπει να ανήκει στην κατηγορία του πιστοποιημένου και σε έλλειψη αυτού στην κατηγορία Standard ώστε να εξασφαλίζεται η ταυτότητα και η καθαρότητα του υλικού από τα διάφορα παθογόνα.

Η ποικιλία αμπέλου που θα επιλεγεί για φύτευση στους νέους αμπελώνες, πρέπει να έχει στο γενότυπό της εκείνα τα αγρολογικά χαρακτηριστικά που θα την κάνουν να προσαρμόζεται στο οικολογικό περιβάλλον του κάθε αιγαιοπελαγίτικου νησιού αλλά και εκείνα τα τεχνολογικά χαρακτηριστικά που θα δίνουν σταφυλική παραγωγή υψηλής ποιότητας έτσι ώστε να παράγονται τύποι οίνων μοναδικής ποιότητας που ζητά σήμερα η εσωτερική και εξωτερική αγορά και είναι διατεθειμένη να πληρώσει γι' αυτούς υψηλές τιμές.

Ο αιγαιοπελαγίτικος χώρος είναι προικισμένος με αυτόχθονες ποικιλίες αμπέλου κυρίως λευκές υψηλών ποιοτικών προδιαγραφών οι οποίες έχουν μελετηθεί αμπελοοινικά από τα αρμόδια ιδρύματα του ΕΘΙΑΓΕ και συμμετέχουν σήμερα στην παραγωγή οίνων με γεωγραφική ένδειξη. Υπάρχουν πολλές ακόμη ποικιλίες λευκές και ερυθρές που καλλιεργούνται σε μικρότερες εκτάσεις σε όλα τα νησιά αλλά κυρίως στα Κυκλαδίτικα, οι οποίες φαίνονται ποιοτικές και πρέπει να αξιολογηθούν αμπελοοινικά.

Από τις ερυθρές ποικιλίες καλλιεργείται αποκλειστικά η ποικιλία Λημνιό η παραγωγή της οποίας αξιοποιείται για την παραγωγή του Ερυθρού ξηρού οίνου Ο.Π.Α.Π. «Λήμνος». Για τη βελτίωση της ποιότητας των οίνων από το Λημνιό σε επίπεδο οίνων Ο.Π.Α.Π. χρειάζεται η χρησιμοποίηση βελτιωτικών ποικιλιών και πρέπει να δοκιμασθούν οι ποικιλίες Μανδηλαριά, Ξυνόμαυρο, Αγιωργίτικο και άλλες ντόπιες ερυθρές ποικιλίες αμπέλου. Θα πρέπει και εδώ να αποκλεισθούν πεδινά βαρειά εδάφη που υπάρχουν στην περιοχή καλλιέργειας της ποικιλίας Λημνιό.

2. Νομός Σάμου

Η καλλιεργούμενη με αμπέλια έκταση στο Νομό Σάμου ανέρχεται σε 14.500 στρ. περίπου και καταλαμβάνεται από την ποικιλία «Μοσχάτο Ασπρο» από την οποία παράγεται ο οίνος Ο.Π.Ε. «Μοσχάτος Σάμου», οίνος υψηλής ποιότητας. Η εκλεκτή αυτή ποικιλία προσαρμοσμένη άριστα στο οικολογικό περιβάλλον της Σάμου εκφράζει απλόχερα το γενετικό της δυναμικό δίνοντας πλούσιο αρωματικό χαρακτήρα και άλλα τεχνολογικά χαρακτηριστικά που την κάνουν μοναδική για τους παραγόμενους απ' αυτήν οίνους.

Στις ορεινές περιοχές του νησιού θα μπορούσε να καλλιεργηθεί και η ποικιλία Αθήρι αφού προηγουμένως καταταγεί στις συνιστώμενες για το νομό Σάμου ποικιλίες.

Οι ερυθρές σαμιώτικες ποικιλίες Φωκιανό και Ρητινό καλλιεργούνται σε μικρές εκτάσεις και παράγουν επιτραπέζιους οίνους. Για την παραγωγή ερυθρών οίνων υψηλής ποιότητας θα πρέπει να εμπλουτισθεί το ποικιλιακό δυναμικό των ερυθρών ποικιλιών της Σάμου και με άλλες ποικιλίες όπως το Μοσχάτο Μαύρο ντόπια σαμιώτικη ποικιλία, το Μπεγλέρι, η Μανδηλαριά και το Αγιωργίτικο.

Ο γηρασμένος σαμιώτικος αμπελώνας χρειάζεται σταδιακή αναμπέλωση. Εκτός από την εισαγωγή βελτιωτικών ντόπιων κυρίως ερυθρών ποικιλιών αμπέλου θα πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα το πολλαπλασιαστικό υλικό των ποικιλιών ώστε να είναι πιστοποιημένο για να εξασφαλισθεί η ταυτότητα και η καθαρότητά του από διάφορα παθογόνα. Επίσης θα πρέπει να εξετασθεί η δυνατότητα ανάπτυξης της αμπελοκαλλιέργειας και σε άλλες παραδοσιακές περιοχές όπως η νήσος Ικαρία.

3. Νομός Χίου

Η Χίος γνωστή από την αρχαιότητα για τα κρασιά της σήμερα δεν διακρίνεται για την αμπελοοινική της παραγωγή. Οι δύο ερυθρές ποικιλίες οινοποιίας Χιώτικο Κρασερό και Φωκιανό καλλιεργούνται σε μικρές εκτάσεις και παράγουν οίνους για τοπική κατανάλωση.

Η αναγέννηση της αμπελοοινικής παραγωγής της νήσου μπορεί να γίνει με αμπελοοινικές μονάδες για την παραγωγή οίνων ποιότητας πράγμα που σημαίνει υψηλές επενδύσεις στον τομέα αυτό.

4. Νομός Κυκλάδων

Η αμπελοκαλλιέργεια στο Νομό Κυκλάδων καταλαμβάνει έκταση 49.450 στρέμματα από την οποία 18.000 περίπου στρέμματα είναι αμπελώνες των περιοχών που έχουν νομοθετηθεί για την παραγωγή οίνων Ο.Π.Ε. και Ο.Π.Α.Π.

Ο Κυκλαδίτικος αμπελώνας διακρίνεται για το καλλίτερο ίσως οικοσύστημα που προσφέρεται για μια ποιοτική αμπελουργική παραγωγή. Το έδαφος, το κλίμα και το ποιοτικό δυναμικό των αυτόχθονων ποικιλιών αμπέλου αξιοποιούμενα κατάλληλα από τους αιγαιοπελαγίτες αμπελουργούς αποτελούν την εγγύηση για την παραγωγή αμπελοοινικών προϊόντων υψηλής ποιότητας.

Οι συνιστώμενες και επιτρεπόμενες στο Νομό ποικιλίες αμπέλου είναι οι παρακάτω:

Συνιστώμενες :	Λευκές : Αηδάνι Ασπρο Ασύρτικο Αθήρι Μονεμβασιά Ποταμίσι	Εγχρωμες : Μανδηλαριά Αϊδάνι Μαύρο Αθήρι Μαύρο Βάφτρα
Επιτρεπόμενες :	Λευκές : Σαββατιανό Ξερομαχαιρούδα Ροδίτης RS Chardonnay Ασπρούδα Σαντορίνης Βάφτρα Ασπρη Βοϊδομάτης Ασπρος Γαϊδουριά Κατσανό Μανδηλαριά Ασπρη Μοσχάτο Ασπρο Πλατάνι Σταυροχιώτης Φλασκασύρτικο	Εγχρωμες : Αγιαννιώτικο Αρμελετούσα Κουμάρι Μαυροκόρακας Φωκιανό Βοϊδομάτης Μαυροτράγανο Μοσχάτο Μαύρο

Για την παραγωγή οίνων με γεωγραφική ένδειξη αξιοποιείται η σταφυλική παραγωγή των παρακάτω ποικιλιών :

- «ΠΑΡΟΣ». Οίνος Ο.Π.Α.Π. Ερυθρός ξηρός από τις ποικιλίες : Μονεμβασιά 2
Μανδηλαριά 1

Είναι ένας βαθύχρομος οίνος πλούσιος σε σώμα που με την παλαίωση αποκτά ανεπτυγμένο μπουκέτο και ευχάριστη επίγευση.

- «ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ». Οίνος Ο.Π.Α.Π. Λευκός ξηρός από τις ποικιλίες : Ασύρτικο
Αθήρι
Αϊδάνι Ασπρο

Πρόκειται για έναν οίνο δροσερό, με πλούσια φρουτώδη γεύση και με μία ανθοσμία σπάνια για οίνο από μεσογειακούς αμπελώνες.

- «ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ». Οίνος Ο.Π.Α.Π. Λευκός γλυκός από τις ίδιες ποικιλίες.

- ΤΟΠΙΚΟΙ ΟΙΝΟΙ

- . Θαυανών στην Πάρο, Λευκός ξηρός από τις ποικιλίες Μονεμβασιά και Μανδηλαριά.

- . Συριακός στη Σύρο, Λευκός ξηρός από τις ποικιλίες Μονεμβασιά και Ασύρτικο.

- . Ο Διαμερισματικός Αιγαιοπελαγίτικος.

- . Ο οίνος ονομασία κατά παράδοση «**Βινσάντο**». Οίνος φυσικώς γλυκός του οποίου η διαδικασία παρασκευής και τα τεχνολογικά χαρακτηριστικά έχουν καθορισθεί νομοθετικά.

Στο νομό Κυκλάδων για οίνους Ο.Π.Α.Π. έχουν αξιοποιηθεί συνολικά μόνο πέντε ποικιλίες ήτοι 4 λευκές, Ασύρτικο, Αθήρι, Αϊδάνι Ασπρο, Μονεμβασιά και μια ερυθρή η Μανδηλαριά.

Η παραγωγή όμως περισσότερων τύπων οίνων με γεωγραφική ένδειξη απαιτεί τον εμπλουτισμό του ποικιλιακού δυναμικού των Κυκλάδων με ποιοτικές ελληνικές ποικιλίες κυρίως ερυθρές αλλά και λευκές έτσι ώστε η οινοβιομηχανία να μπορεί να κάνει τις καλύτερες επιλογές ανάλογα με τον τύπο των οίνων που ζητά η εσωτερική και εξωτερική αγορά.

Νέες ποικιλίες που έχουν αξιολογηθεί αμπελοοινικά και μπορούν να δώσουν οίνους ποιότητας στο οικολογικό περιβάλλον του νομού Κυκλάδων είναι οι εξής :

Εγχρωμες :	Αγιωργίτικο	Λευκές :	Θραψαθήρι
	Αυγουστιάτης		Πλυτό
	Λημιώνα		Δαφνί
	Θράψα		Μαλαγουζιά
			Κυδωνίτσα
			Ροκανιάρης
			Μοσχοφίλερο

Όσον αφορά την εισαγωγή ξενικών ποικιλιών οινοποιίας στον κυκλαδίτικο χώρο καλό θα είναι να μην συμβεί κάτι τέτοιο για να διατηρηθεί η τοπικότητα των αμπελοοινικών προϊόντων μια και υπάρχει πλήθος ελληνικών ποιοτικών ποικιλιών αμπέλου. Ο κυκλαδίτικος άλλωστε χώρος με τις ιδιαιτερότητές του δίνει ένα σημαντικό πλεονέκτημα στην εμπορία των κυκλαδίτικων οίνων.

5. Νομός Δωδεκανήσου

Στο νομό Δωδεκανήσου η καλλιεργούμενη με αμπέλια έκταση ανέρχεται περίπου σε 14.300 στρέμματα από τα οποία τα 12.000 στρ. καταλαμβάνουν οι αμπελώνες που έχουν νομοθετηθεί για την παραγωγή οίνων Ο.Π.Α.Π. και Ο.Π.Ε.

Οι συνιστώμενες και επιτρεπόμενες στο Νομό ποικιλίες είναι οι εξής:

Συνιστώμενες :	Λευκές :	Αθήρι	Ερυθρές :	Μανδηλαριά
		Ασύρτικο		Grenache Rouge
		Μοσχάτο Ασπρο		Syrah
		Μοσχάτο Τράνι		Tempranillo
		Ugni blanc		Cabernet Sauvignan

Επιτρεπόμενες :	Λευκές :	Σουλτανίνα	Ερυθρές :	Φωκιανό
		Ροζακί		Cinsaut
		Chardonnay *		Merlot *
		Sauvignon blanc *		

(*) Μόνο στην οριοθετημένη περιοχή Ονομασίας Προέλευσης Ελεγχόμενης «Μοσχάτος Ρόδου».

Η αξιοποίηση της σταφυλικής παραγωγής των ποικιλιών γίνεται με την παραγωγή των παρακάτω τύπων οίνων:

- Οίνος Ο.Π.Ε. «ΡΟΔΟΣ»,	Λευκός γλυκός :	Μοσχάτο Άσπρο
Μοσχάτο Τράνι
- Οίνος Ο.Π.Α.Π. «ΡΟΔΟΣ»,	Λευκός ξηρός :
Ερυθρός ξηρός :	Αθήρι
Μανδηλαριά
- Δωδεκανησιακός Τοπικός Οίνος,	Λευκός ξηρός :	Αθήρι 80%
Ασύρτικο
Ugni blanc
	Ερυθρός ξηρός :	Μανδηλαριά 80%
Syrah
Grenache Rouge

Για τον εμπλουτισμό του Δωδεκανησιακού αμπελώνα με νέες ποιοτικές ποικιλίες προτείνονται οι εξής:

Λευκές

Μοσχοφίλερο
Ρομπόλα
Μαλαγουζιά
Μοσχάτο Αλεξανδρείας

Ερυθρές

Αγιωργίτικο
Μαυροδάφνη

Κατά την εφαρμογή του προγράμματος αναμπέλωσης στη νήσο Ρόδο πρέπει μεταξύ των άλλων πρέπει να προσεχθούν και τα εξής:

- Να αποφευχθεί η χρησιμοποίηση εδαφοτεμαχίων της πεδινής ζώνης με βαρεία εδαφική σύσταση γιατί συντελούν στις υψηλές αποδόσεις με παράλληλη υποβάθμιση της ποιότητας.
- Οι αμπελοκομικές τεχνικές όπως λίπανση, άρδευση και άλλες να έχουν ως στόχο την επίτευξη αποδόσεων που να μην ξεπερνούν το νομοθετημένο όριο.
- Ακόμη χρειάζεται μια ανακατανομή των εκτάσεων των οίνων Ο.Π.Α.Π. και Ο.Π.Ε. ώστε να καταστεί δυνατή η δημιουργία νέων μικρών τοπικών οίνων με νέες ποιοτικές ποικιλίες πέραν αυτών που ήδη συμμετέχουν σε οίνους με γεωγραφική ένδειξη. Με τον τρόπο αυτό θα μπορέσουν να αξιοποιηθούν στο διαμερισματικό Αιγαιοπελαγίτικο τοπικό οίνο και άλλες ποιοτικές ποικιλίες που σήμερα αξιοποιούνται μόνο για την παραγωγή επιτραπέζιων οίνων.

Τελειώνοντας πιστεύω ότι με συντονισμένες προσπάθειες και τη συνεργασία όλων των φορέων τα πολλά και σύνθετα προβλήματα του αμπελοοινικού τομέα θα αντιμετωπισθούν και η αμπελουργική μας παράδοση θα συνεχίσει τη μακρόχρονη πορεία της στο μέλλον.